

POSTANOWIENIE

Dnia 27 lutego 2008 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Jacek Gudowski (przewodniczący)

SSN Jan Górowski

SSA Michał Kłós (sprawozdawca)

w sprawie z wniosku A. T.

przy uczestnictwie całkowicie ubezwłasnowolnionej E. R.

reprezentowanej przez kuratora adwokata A. S.

o zezwolenie na przyjęcie do szpitala psychiatrycznego całkowicie ubezwłasnowolnionej E. R. bez jej zgody,

po rozpoznaniu w Izbie Cywilnej na posiedzeniu niejawnym w dniu 27 lutego 2008 r.,

skargi kasacyjnej uczestniczki od postanowienia Sądu Okręgowego w K.

z dnia 24 maja 2007 r., sygn. akt XI 1 Ca (...),

oddala skargę kasacyjną.

Uzasadnienie

Wnioskodawczyni A. T. wносиła o zezwolenie na przyjęcie do szpitala psychiatrycznego uczestniczki E. R. bez jej zgody.

Postanowieniem z dnia 1 marca 2007 r., Sąd Rejonowy w K. zezwolił na przyjęcie całkowicie ubezwłasnowolnionej uczestniczki do szpitala psychiatrycznego bez jej zgody, przyznał adwokatowi z urzędu stosowne wynagrodzenie i kosztami postępowania obciążył Skarb Państwa. Powyższe orzeczenie zapadło w oparciu o następujące ustalenia i wnioski.

Uczestniczka została całkowicie ubezwłasnowolniona z powodu choroby psychicznej, jej opiekunem prawnym została ustanowiona wnioskodawczyni. Uczestniczka cierpi na schizofrenię urojeniową, która obecnie jest w fazie zaostrzenia,

ponieważ uczestniczka nie zażywa leków. Uczestniczka nie ma świadomości choroby ani motywacji do leczenia psychiatrycznego. Utrzymywanie takiego stanu grozi dalszym zaostrzeniem choroby i sprawia, że uzasadniona jest kontynuacja leczenia w warunkach szpitalnych. W oparciu o powyższe ustalenia Sąd pierwszej instancji uznał, że wniosek jest uzasadniony treścią art. 29 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego (Dz. U. Nr 111, poz. 535 ze zm. - dalej: „ustawa z 1994 r.”).

Zaskarżonym postanowieniem Sąd Okręgowy w K. oddalił apelację od powyższego postanowienia i orzekł o kosztach postępowania. Powołując się na dowód z opinii biegłego, Sąd ten uznał, że zaprzestanie przez uczestniczkę przyjmowania leków spowodowało pogorszenie jej stanu psychicznego i zaburzenie relacji z opiekunką. Dalsze zaniechanie leczenia grozi zaostrzeniem choroby i uzasadnia przyjęcie uczestniczki do szpitala bez jej zgody na podstawie art. 22 ust. 2 i 3 ustawy z 1994 r.

Skarga kasacyjna oparta została na obu podstawach wskazanych w art. 398³ § 1 k.p.c. W ramach pierwszej podstawy skarżąca zarzuciła naruszenie art. 22 ust. 2 - 3 ustawy z 1994 r. przez jego błędną wykładnię i niewłaściwe zastosowanie. polegające na przyjęciu, że ubezwłasnowolnienie całkowite z powodu choroby psychicznej jest wystarczającą przesłanką do wydania orzeczenia o przyjęciu do szpitala psychiatrycznego bez zgody osoby ubezwłasnowolnionej wyłącznie na podstawie art. 22 ust. 4. W ramach drugiej podstawy kasacyjnej skarżąca zarzuciła naruszenie przepisów: art. 328 § 2 w zw. z art. 391 § 1 k.p.c. przez niewyjaśnienie podstawy prawnej orzeczenia; art. 227, 278 § 1, 285 § 1 w zw. z art. 391 § 1 k.p.c. przez zaniechanie dopuszczenia dowodu z uzupełniającej opinii biegłego na okoliczność, czy istnieją podstawy do umieszczenia uczestniczki w szpitalu bez jej zgody i art. 217 § 2 w zw. z art. 382 i 391 § 1 k.p.c. poprzez niedokonanie przez sąd odwoławczy oceny, czy odmowa odroczenia rozprawy przed Sądem pierwszej instancji pozbawiło uczestniczkę możliwości wyjaśnienia istotnych okoliczności sprawy. Ponadto - w ramach powyższej podstawy kasacyjnej - skarżąca zarzuciła naruszenie art. 386 § 4 k.p.c. polegające na nierozpoznaniu istoty sprawy oraz art. 30 ust. 1 ustawy z 1994 r. w zw. z art. 391 § 1 i 382 k.p.c. przez niezwrócenie wniosku z powodu niedołączenia do niego świadectwa psychiatry.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

W pierwszym rzędzie odniesienia wymagają zarzuty naruszenia prawa procesowego, gdyż jedynie na gruncie prawidłowo ustalonego stanu faktycznego możliwa jest ocena zastosowania przez sąd prawa materialnego.

Wbrew odmiennej tezie skarżącej, przepisy art. 328 § 2 i 386 § 4 k.p.c. nie zostały naruszone. Przede wszystkim należy stwierdzić, że przedmiotem oceny Sądu drugiej instancji było spełnienie przesłanek objętych art. 29 ust. 1 pkt 1 ustawy z 1994 r. Przepis ten powołany został jako podstawa rozstrzygnięcia przez Sąd pierwszej instancji. Co więcej, Sąd drugiej instancji dokonał oceny materiału dowodowego przez pryzmat przesłanek objętych art. 29 ust. 1 pkt 1 ustawy z 1994 r. Świadczy o tym powołanie się na opinię biegłego i wnioski z niej wynikające. W konkluzji Sąd ten uznał, że dalsze zaniechanie leczenia grozi zaostrzeniem choroby. W uzasadnieniu zaskarżonego orzeczenia nie został wprowadzie wyżej wskazany przepis powołany, jak wynika z powyższych rozważań nie oznacza to jednak, że Sąd drugiej instancji uchylił się od dokonania oceny, czy w niniejszym stanie faktycznym przesłanki tego przepisu zostały spełnione. W tej sytuacji zarzut naruszenia art. 386 § 4 k.p.c. nie jest uzasadniony.

Kwestionowane uzasadnienie nie w pełni odpowiada standardom wynikającym z art. 328 § 2 w zw. z art. 391 § 1 i 13 § 2 k.p.c., ponieważ nie wskazuje właściwej podstawy rozstrzygnięcia. Jak jednak przyjmował wielokrotnie Sąd Najwyższy, naruszenie przez sąd drugiej instancji art. 328 § 2 w związku z art. 391 § 1 k.p.c. przez sporządzenie uzasadnienia nie odpowiadającego w pełni wymaganiom, jakie stawia wymieniony przepis, może jedynie wyjątkowo wypełniać podstawę kasacyjną przewidzianą w art. 393¹ pkt 2 k.p.c. (obecnie art. 398³ § 1 pkt 2 k.p.c.). Ma to miejsce wówczas, gdy skutek uchybienia konkretnym wymaganiom określonym w art. 328 § 2 k.p.c. zaskarżone orzeczenie nie poddaje się kontroli kasacyjnej (tak wyroki: z dnia 19 grudnia 2000 r. II UKN 152/00, OSNAPiUS 2002, nr 16, poz. 393; z dnia 13 listopada 2003 r. IV CK 183/02, niepubl. a także z dnia 20 kwietnia 2004 r. CK 92/04, niepubl.). Zgodnie z art. 398¹⁴ k.p.c., Sąd Najwyższy oddala skargę kasacyjną, jeśli nie ma uzasadnionych podstaw albo jeśli zaskarżone orzeczenie mimo błędnego uzasadnienia odpowiada prawu. Oznacza to, że naruszenie przepisu prawa nie prowadzi do uwzględnienia skargi kasacyjnej, jeżeli nie miało ono wpływu na trafność i zasadność rozstrzygnięcia.

Nie jest również uzasadniony zarzut naruszenia art. 227, 278 § 1, 285 § 1 w zw. z art. 391 § 1 k.p.c. Przepisy te mogłyby zostać naruszone, gdyby dla ustalenia okoliczności mających istotne znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy Sąd sięgnął po inne, niż opinia biegłego, środki dowodowe, lub gdyby okoliczności faktyczne, ustalone na podstawie opinii biegłego, nie miały istotnego znaczenia dla rozstrzygnięcia sprawy.

Sądy *meriti* ustaliły natomiast, w oparciu o opinię biegłego, że dalsze niestosowanie przez uczestniczkę leków grozi zaostrzeniem choroby. Prognoza, że nieprzyjęcie do szpitala spowoduje znaczne pogorszenie stanu zdrowia psychicznego objęta jest dyspozycją normy zawartej w art. 29 ust. 1 pkt 1 ustawy z 1994 r. Jak to natomiast wynika z art. 398³ § 3 k.p.c., skarżąca nie może kwestionować ustaleń sądu, czy też dokonanej przez niego oceny dowodów.

Nie naruszył również Sąd drugiej instancji art. 217 § 2 w zw. z art. 382 i 391 § 1 k.p.c. Przepis art. 382 k.p.c. nakłada na Sąd drugiej instancji obowiązek oparcia rozstrzygnięcia na podstawie materiału zebranego w postępowaniu w pierwszej instancji oraz w postępowaniu apelacyjnym. Rzeczą uczestniczki było zatem wskazanie w apelacji okoliczności faktycznych, które zamierzała udowodnić a także złożenie stosownych wniosków dowodowych. Skarżąca w uzasadnieniu wniosku o odroczenie rozprawy z dnia 1 marca 2007 r. nie wskazała żadnych wniosków dowodowych. Również apelacja takich wniosków nie zawierała. Nawet w skardze kasacyjnej uczestniczka nie wskazała tych istotnych okoliczności sprawy, które – w jej ocenie - nie zostały wyjaśnione na skutek oddalenia jej wniosku o odroczenie rozprawy. Trudno w tej sytuacji czynić Sądowi drugiej instancji zarzut naruszenia art. 382 k.p.c.

Nie doszło również do naruszenia art. 30 ust. 1 ustawy z 1994 r. w zw. z art. 391 § 1 i 382 k.p.c., albowiem nie było podstaw do zwrotu wniosku. Jak stanowi art. 30 ust. 1 ustawy z 1994 r., do wniosku o wydanie orzeczenia o umieszczeniu danej osoby w szpitalu psychiatrycznym dołącza się świadectwo lekarza psychiatry szczegółowo uzasadniające potrzebę leczenia w szpitalu psychiatrycznym. Do niniejszego wniosku zostało załączone skierowanie pochodzące od lekarza psychiatry. Dokument ten zawiera informację, że uczestniczka leczy się od lat, zwięzły opis jej zachowań, które skłoniły lekarza do sformułowania wniosku o konieczności hospitalizacji, wreszcie samo skierowanie do szpitala. Dokument ten wprawdzie nie został określony jako świadectwo, nie mniej jednak zawiera treść wymaganą ustawą.

Powyższe wywody prowadzą do wniosku, że również art. 29 ust. 1 pkt 1 ustawy z 1994 r. nie został naruszony. Wypada zgodzić się ze skarżącą, że przepis ten, podobnie jak inne unormowania dopuszczające objęcie przymusowym leczeniem osoby chorej, a przez to - ograniczenie jej praw i wolności obywatelskich, powinien być wykładany w sposób restryktywny. Regułą jest bowiem dokonanie wyboru przez każdą osobę potrzeby jak i rodzaju leczenia. Nakazuje to ściśle kierowanie się ustawowymi przesłankami uwzględnienie wniosku bez odwoływania się do zasad wykładni

rozszerzającej, ani analogii. Pogląd powyższy przyjęty jest również w orzecznictwie Sądu Najwyższego (zob. postanowienia: z dnia 12 lipca 1996 r. II CRN 81/96, OSNC 1996, nr 12, poz. 164 i z dnia 12 lutego 1997 r., II CKU 72/96, OSNC 1997, nr 6-7, poz. 84). Fakt ubezwłasnowolnienia całkowitego z powodu choroby psychicznej nie upoważnia sądu do wydania zezwolenia na przyjęcie osoby chorej do szpitala psychiatrycznego bez jej zgody. Także prognoza, że umieszczenie w szpitalu wpłynie pozytywnie na stan zdrowia osoby chorej nie jest przesłanką orzeczenia o przymusowym umieszczeniu w szpitalu na podstawie art. 29 ust. 1 pkt 1 ustawy z 1994 r. W niniejszym stanie faktycznym jednakże przesłanki warunkujące przymusową hospitalizację uczestniczki zostały spełnione.

Mając powyższe względy na uwadze, jak również treść art. 398²¹ w zw. z art. 13 § 2 k.p.c., należało orzec jak w sentencji.